

ของอินเดียมานี้ เป็นลักษณะคำประพันธ์ไทยได้ค่อนข้างจะชัดเจน ความพยายามของกวีไทยสมัย
อยุธยาในการนำฉันทอนอินเดียมานี้มาเป็นคำประพันธ์ไทยนั้น เป็นสิ่งที่น่ายกย่องและภาคภูมิใจ
เพราะมีโซ เป็นเพียงการลอกเลียนฉันทอนอินเดียมานี้โดยตรงเท่านั้น แต่กวีไทยยังได้พยายาม
ประคองและดัดแปลงฉันทอนอินเดียมานี้ให้มีความไพเราะงดงามตามแบบฉันทลักษณ์ของไทยด้วย
ซึ่งอาจพิจารณาได้จากวรรณคดีสมัยอยุธยาอันเป็นสมัยเริ่มแรก ที่กวีไทยแต่งฉันทอนจนกลายเป็น
ที่นิยมและคงเหลือให้เห็นเป็นหลักฐานมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามข้อจำกัดในการแต่งฉันทอนก็ยังมีอยู่มาก มีกระบวนการกำหนดลักษณะ
บังคับของคำประพันธ์ที่ซับซ้อนและค่อนข้างจะตายตัวยิ่งกว่าลักษณะคำประพันธ์ประเภทอื่น ๆ
ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดคณะและการกำหนดคำครุ - ลหุ ในการแต่งฉันทอน
ที่ทำให้เกิดปัญหาคำการเลือกใช้ถ้อยคำคือปัญหาที่เกิดจากคำลหุ เพราะคำไทยแท้มักเป็น
คำครุ มีคำลหุเพียงส่วนน้อยและไม่เอื้อต่อการที่จะนำมาใช้แต่งตามลักษณะบังคับของฉันทอน
ทำให้ต้องใช้ภาษาอื่น เช่น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาเขมร ซึ่งมีคำลหุอยู่มากเข้า
ช่วยในการแต่ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา คือ หาผู้แต่งฉันทอนได้ยาก เพราะ
ผู้ที่แต่งฉันทอนได้จะต้องมีความรู้แตกฉานทางภาษา นอกจากจะต้องรู้ภาษาไทยที่ดีถึงขนาด
นำมาเรียงร้อยกรองได้แล้ว ก็ยังต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญทางภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต
และภาษาเขมรอีกด้วย ผู้แต่งฉันทอนจึงต้องเป็นทั้งปราชญ์ทางภาษาและกวีรวมอยู่ในคน ๆ
เดียวกัน ดังนั้น จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า ฉันทอนเป็นคำประพันธ์ที่แต่งยากที่สุดในบรรดาคำ
ประพันธ์ร้อยกรองของไทย นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาแก่ผู้อ่านในการอ่านและการตีความ
ศัพท์บาลี สันสกฤต ที่กวีใช้ในคำฉันทอนอีกด้วย ข้อขัดข้องทางภาษานี้เป็นเหตุให้วรรณคดีคำฉันทอน
ถูกผู้อ่านละเลย แม้ผู้แต่งเองก็มีจำนวนน้อยที่จะแต่งฉันทอนเมื่อเทียบกับการแต่งคำประพันธ์ร้อย
กรองประเภทอื่น ๆ

ความเข้าใจในเรื่องการกำหนดคำครุ - ลหุ ในการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันทอน
นั้น ก็ปรากฏว่ายังเป็นปัญหาอยู่ แม้ในหมู่นักแต่งฉันทอนด้วยกันก็ยังมีเข้าใจในเรื่องคำ
ครุ - ลหุ แตกต่างกันไป กวีบางท่านกำหนดคำครุ - ลหุ ตามหลักเกณฑ์ทางภาษาบาลี
สันสกฤต แต่บางท่านกำหนดครุ - ลหุ ตามลักษณะการออกเสียงของภาษาไทย ทำให้เกิด

ความสับสนแก่ผู้ศึกษาฉันทน์ในชั้นหลัง ที่มาของปัญหาเรื่องครู - ลูทนี่ เกิดขึ้นจากลักษณะการศึกษาและความเข้าใจในระเบียบของฉันทน์ที่แตกต่างกัน

ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคำประพันธ์ประเภทฉันทน์คือ กวีไทยเลือกใช้ฉันทน์โดยพิจารณาถึงเนื้อหาของเรื่องที่ตั้งความคู่กันไปด้วย ปรากฏว่ากวีไทยนำฉันทน์มาใช้โดยเลือกสรรเนื้อเรื่องเป็นพิเศษ และฉันทน์แต่ละชนิดถูกกำหนดให้ใช้กับเนื้อความและรสวรรณคดีที่แตกต่างกันออกไปทำให้หาจะศึกษาว่า กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของฉันทน์ในลักษณะที่ต้องเลือกเนื้อหาให้เหมาะกับลีลาของฉันทน์ อันเป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากคำประพันธ์ร้อยกรองประเภทอื่น ๆ นี้เริ่มขึ้นตั้งแต่เมื่อใด และเป็นระเบียบที่ตายตัวหรือไม่ ซึ่งอาจพิจารณาได้จากฉันทน์ที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยา รวมทั้งพิจารณาถึงความนิยมของกวีสมัยอยุธยาในการใช้คำประพันธ์ประเภทฉันทน์ และทัศนคติของกวีที่สะท้อนออกมาจากการแต่งฉันทน์ชนิดต่าง ๆ ด้วย ซึ่งยังไม่ปรากฏว่าเคยมีผู้ทำการวิจัยในคานนี้มาก่อน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงที่มาและวิวัฒนาการของฉันทน์ จากคำประพันธ์อื่นเคียงมาเป็นคำประพันธ์ร้อยกรองประเภทหนึ่งของไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะบังคับและลักษณะพิเศษต่าง ๆ ของฉันทน์ เช่น การกำหนดคณณะ การกำหนดคำครุ - ลูท การสัมผัส เป็นต้น
3. เพื่อศึกษาฉันทน์ชนิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยาในแง่ความนิยมใช้ และความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของฉันทน์กับเนื้อหา

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นไปเพื่อรวบรวมความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์ประเภทฉันทน์ โดยจะศึกษาถึงความหมายของ "ฉันทน์" ที่มาและวิวัฒนาการของคำประพันธ์ประเภทฉันทน์จากคำประพันธ์อื่นเคียงมาเป็นคำประพันธ์ไทยเป็นเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความรู้จากตำราและคัมภีร์ฉันทน์ต่าง ๆ ที่มีอยู่คนควาและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน มีคัมภีร์วาทิตย (ฉบับแปลของ

พระธรรมคุณาภรณ์) ตำราจินตคามณี และตำราฉันทศาสตร์ เป็นต้น และศึกษาถึงลักษณะของฉันทไทยในสมัยอยุธยาโดยเฉพาะ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการกำหนดคณะ การกำหนดคำครุ - ลหุ การใช้เสียงและจังหวะและการสัมผัสของฉันทในสมัยนี้โดยละเอียด และด้วยเหตุที่มีการใช้คำประพันธ์ประเภทฉันทในการแต่งวรรณคดีสมัยอยุธยาพอสมควร ประกอบกับมีลักษณะที่น่าสังเกตเกี่ยวกับชนิดของฉันทที่ใช้กับเนื้อความประเภทต่าง ๆ จึงจะศึกษาวิเคราะห์ถึงการแต่งฉันทของกวีไทยที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยาประเภทของฉันทที่กวีนิยมใช้ และความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของฉันทกับเนื้อหาเท่าที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยา เพื่อให้เห็นลักษณะของคำประพันธ์ประเภทฉันทสมัยอยุธยาได้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย โดยจะศึกษาจากวรรณคดีสมัยอยุธยาที่แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทฉันท หรือฉันทเป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีปรากฏเป็นหลักฐาน 8 เรื่องด้วยกันคือ

1. มหาชาติคำหลวง แต่งขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ในที่นี้วิเคราะห์เฉพาะกัณฑ์มหาพน ซึ่งเป็นกัณฑ์เก่าที่ตกทอดมาจากสมัยอยุธยา และมีลักษณะคำประพันธ์ฉันทปรากฏอยู่
 2. สุนทรโฆษคำฉันท ตอนต้น ผลงานของพระมหาราชครู
ตอนกลาง พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
 3. เสือโคคำฉันท ผลงานของพระมหาราชครู
 4. อนุรุทธคำฉันท ผลงานของศรีปราชญ์
 5. ราชพิลาปคำฉันท หรือ นิราศึคา ไมทราบผู้แต่ง
 6. คำฉันทอุษณีสั่งเวกกลมขวาง ผลงานของขุนเทพกวี และฉบับความครึ่ง
- กรุงเทพฯ
7. บุณโณวาทคำฉันท ผลงานของพระมหานาควัดท่าทราย
 8. จินตคามณี ผลงานของพระโหราธิบดี

ทั้งนี้ เพื่อหาลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างในการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันทของกวีในสมัยอยุธยาคด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดโครงสร้างของวิทยานิพนธ์
2. ศึกษาที่มาของคำประพันธ์ประเภทนั้นๆ จากตำราและคัมภีร์ชนิดต่าง ๆ
3. ค้นคว้ารวบรวมความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์ประเภทนั้นๆ ในสมัยอยุธยา
4. ศึกษาวิเคราะห์ต้นประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏในสมัยอยุธยา เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะบังคับ และลักษณะพิเศษในการแต่ง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของฉันทกับเนื้อหา
5. เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง และดัดแปลงโครงสร้างให้เหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้น
6. สรุปผลการวิจัยและจัดทำข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คาดว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณคดีและศิลปการประพันธ์ ร้อยกรองของไทย ทำให้ได้ความรู้และความเข้าใจอย่างแท้จริงและกว้างขวางเกี่ยวกับคำประพันธ์ประเภทนั้นๆ ทั้งด้านที่มา รูปแบบฉันทลักษณ์ สีสานของฉันทชนิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยา และความสำคัญของฉันทศิลปการประพันธ์และวรรณคดีไทย ทั้งยังเป็น การรวบรวมและตอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้คำประพันธ์ประเภทนั้นๆ อีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย